PROTECȚIA MINORILOR AFLAȚI ÎN CONFLICT CU LEGEA

Valeriu LUPAN, Natalia TCACI,

studenți, anul I, Facultatea de Drept

CZU: 343.224.1:342.7:341.231.14

lupan.valeriu.09@gmail.com
natalkatcaci@gmail.com

Când un copil intră în contact cu statul, acest lucru poate fi în diverse contexte, cum ar fi în sistemul de învățământ, în sistemul de asistență socială sau în justiție juvenilă. Protecția drepturilor copilului în aceste situații este esențială pentru a asigura că copilul beneficiază de o îngrijire și un tratament adecvat, respectându-i-se în același timp demnitatea și drepturile. Statul are responsabilitatea de a promova și proteja drepturile copilului în toate interacțiunile cu aceștia, asigurându-se că sunt asigurate condiții sigure, acces la servicii de calitate și respectarea proceselor legale corecte și echitabile.

Protecția drepturilor copilului în contact cu statul este crucială pentru asigurarea bunăstării și dezvoltării acestora. Acest lucru implică garantarea accesului la educație de calitate, îngrijire medicală adecvată, protecție împotriva abuzului, exploatării și discriminării, precum și asigurarea unui mediu sigur și stimulant pentru creșterea și dezvoltarea lor sănătoasă. Legislația specifică, politici și programe dedicate protecției drepturilor copilului sunt implementate pentru a asigura că aceste obiective sunt atinse. Drepturile copilului reprezintă un aspect fundamental al drepturilor umane și au fost consacrate de-a lungul timpului prin numeroase tratate și convenții internaționale. În acest context, familia este recunoscută ca mediul natural și esențial pentru dezvoltarea optimă a copilului, iar statul are responsabilitatea de a asigura respectarea acestor drepturi. Începând cu inițiativele din secolul al XX-lea și continuând cu tratatele și declarațiile ulterioare, legislația internațională și națională*(Anexa 1)* a evoluat în direcția protejării și promovării drepturilor copilului.

Minorul totuși are nu doar drepturi dar și obligațiuni impuse de lege, astfel minorul sub 18 ani nu este scutit de răspundere contravențională totală, de la vârsta de 16 ani putând fi tras la răspundere contravențională pentru săvârșirea contravențiilor. Articolul 16 alin. (2) din Codul Contravențional al Republicii Moldova ne spune pentru ce contravenții acesta poate fi tras la răspundere contravențională *(anexa 2)*.

Din punct de vedere penal conform Articolului 21 alin. (1) Cod penal al Republicii Moldova sunt pasibile de răspundere penală persoanele fizice responsabile care, în momentul săvârșirii infracțiunii, au împlinit vârsta de 16 ani. Deci minorii între 16-18 ani sunt pasibili de răspundere penală pentru faptele lor.

Tot în articolul 21 la aliniatul (2) vedem că minorii între 14-16 ani de asemenea poartă răspundere penală pentru unele infracțiuni*(anexa 3)*.

Totuși statul are unele lacune în legislația sa eliberând de orice tip de răspundere copii până la 14 ani care conform statisticii pentru anul 2020-2021-2022*(anexa 4, tabelul 2)* au săvârșit infracțiuni care nu ar trebui trecute cu vederea, ar fi oportun de alcătuit mecanisme pentru a fi pedepsiți si ei ca să înțeleagă că nimic nu poate fi trecut cu vede-

rea, de exemplu în Regatul Unit pentru infracțiuni grave copii sunt trași la răspundere penală de la 10 ani.

Lipsa mecanismelor de trage la răspundere a copiilor sub 14 ani duce la ceea că micii infractori care comit infracțiuni grave stricând posibil viața altor copii sau altor persoane să rămână nepedepsiți. Astfel avem antecedente când minorii până la 14 ani au violat, au ucis, au maltratat și au rămas nepedepsiți. Nu doar țara noastră are asemenea probleme, astfel vecinii noștri România se confruntă cu aceeași problemă, un caz recent la ei când doi minori au violat în toaleta școlii un copil de 8 ani și aceștia nu au fost trași la răspundere din cauza că nu au 14 ani. Cazuri similare se produc și la noi ele nefiind mediatizate și aduse la cunoștința publicului din diferte motive unul din care fiind faptul ca să se respecte interesul superior al copilului.

De asemenea o problemă mare o constituie și lipsa mecanismelor de a lua măsuri cu minorii ce comit infracțiuni și sunt psihic bolnavi, astfel avem cazuri cu minori care după săvârșirea mai multor infracțiuni chiar având vârsta de peste 14 ani ei fiind declarați psihic bolnavi sunt eliberați de răspundere penală iar Centrele de reabilitare psihologică nu au posibilitatea de a îi ține permanent sub supraveghere, de acea sunt integrați în societate unde aceștia își repetă acțiunile ilegale punând în pericol viața altor membri ai societății.

Statul de asemenea trebuie să garanteze și să asigure respectarea drepturilor copiilor ce intră în interacțiune cu legea, acești copii au nevoie de o atenție deosebită ei fiind viitorii maturi, iar datoria statului este ca acești copii să poată fi reintegrați în societate, sancțiunile care au fost aplicate să aibă efect coercitiv asupra copiilor facilitând reîncadrarea lor în rândurile societății. Trebuie să asigure drepturile deținuților minori ca aceștia revenind în societate să nu se abată din nou de la lege neputându-se reîncadra și întâlnindu-se cu bariere nu doar psihologice dar și sociale.

Delicvența juvenilă este o problemă socială și juridică complexă care poate avea consecințe pe termen lung pentru indivizi și societate în ansamblu.

Urmărind statistica pentru anii 2020-2021-2022-2023 (anexa 4, tabelul 1) observăm că numărul de infracțiuni săvârșite de către minori este în scădere ceea ce este foarte bine și arată că statul și societatea lucrează asupra acestei probleme.

Săvârșirea unei fapte ilicite de către un minor poate fi rezultatul mai multor factori și probleme complexe, care pot include: Mediu familial disfuncțional: Un mediu familial instabil, abuzul fizic, emoțional sau sexual pot contribui la comportamente antisociale și atitudini negative față de lege, Experiențe traumătoare: Minorii care au fost expuși la traume severe, cum ar fi violența domestică, abandonul sau neglijarea, pot dezvolta tulburări de comportament și sănătate mintală, care să îi împingă spre comportamente delincvente, Grupurile de prieteni: Asocierea cu grupuri negative poate influența comportamentul minorului și poate determina implicarea acestuia în activități ilegale sau violente, Consumul de substanțe: Abuzul de droguri sau alcool poate reduce inhibițiile și poate afecta judecata, ceea ce duce la luarea deciziilor impulsive și la implicarea în comportamente ilegale, Lipsa educației și a oportunităților: Accesul limitat la educație sau la servicii sociale poate duce la disperare și la implicarea în activități ilegale ca mijloc de supraviețuire sau pentru obținerea unui statut social, Factori biologici și psihologici: Anumite tulburări de sănătate mintală sau factori biologici pot influența com-

portamentul minorului și pot crește riscul de implicare în comportamente violente sau delincvente.

În final, abordarea problemelor legate de delincvența juvenilă necesită angajament și colaborare între toți actorii implicați, inclusiv familii, comunități, instituții guvernamentale, ONG-uri și sectorul privat. Numai printr-o abordare integrată și concentrată pe prevenirea și intervenția timpurie se poate spera la o reducere semnificativă a acestui fenomen și la crearea unui mediu mai sigur și mai sănătos pentru copiii noștri și pentru societate în ansamblu.

Rezultatele studiului au constat următoarele restanțe în partea ce vizează alinierea cadrului normativ la prevederile Convenției ONU cu privire la drepturile copilului și standardele internaționale:

- lipsa/insuficiența unor instrumente, instrucțiuni, cum ar fi: lipsa unui mecanism intersectorial de cooperare în procesul de stabilire și realizare a măsurilor și serviciilor destinate copiilor cu comportament deviant;
- inexistența mecanismelor de funcționare a consiliilor de familie;
- lipsa responsabilității a părinților care pleacă peste hotare și lasă copiii fără a institui custodia.

La nivel de comunități rurale copiii au acces redus la servicii din cauza că majoritatea acestora sunt concentrate în oraș. Cu aceeași problemă se confruntă și copiii de etnie romă, care nu beneficiază de prestații sociale în baza nevoilor individuale din cauza că nu sunt documentați.

Chiar dacă Republica Moldova a făcut pași importanți în reglementarea serviciilor sociale pentru copil și familie, cu toate acestea serviciile sociale specializate sunt localizate neuniform, astfel încât există unități administrativ teritoriale care nu dispun de nici un tip de servicii sociale specializate. Acest lucru se întâmplă deoarece nu există un mecanism național.

Referințe:

1. https://www.unicef.org/moldova/ce-facem/protec%C5%A3ia-copilului
2. CODUL CONTRAVENȚIONAL AL REPUBLICII MOLDOVA
3. CODUL PENAL AL REPUBLICII MOLDOVA
4. https://statistica.gov.md/ro

ANEXE.

Anexa 1:

- Convenția internațională cu privire la drepturile copilului
- Declarația privind drepturile copilului
- Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor al Națiunilor Unite (UNICEF),
- Declarația universală a drepturilor copilului,
- Convenției cu privire la drepturile copilului
- Declarația privind drepturile copilului din 1924,
- Declarația drepturilor copilului din 1959
- Convenția ONU cu privire la drepturile copilului
- Carta Africană a drepturilor și bunăstării copilului.
- Convenția europeană privind exercitarea drepturilor copilului

- Protocolul opțional la Convenția cu privire la drepturile copilului asupra participării copiilor la conflictele armate și Protocolul opțional la Convenția cu privire la drepturile copilului asupra vânzării, prostituției și pornografiei copiilor
- Dispozițiile Convenției cu privire la drepturile copilului, proclamând drepturile tuturor copiilor aflați sub jurisdicția statelor-părți, stipulează în mod explicit și dreptul la protecție specială a anumitor categorii de copii: celor temporar sau definitiv lipsiți de mediul lor familial, copiilor handicapați mental sau fizic, copiilor victime ale oricăror forme de neglijență, exploatare și abuz sau oricare alte forme de rele tratamente, copiilor refugiați, a copiilor aflați în conflict cu legea etc. Imediat după intrarea în vigoare a Convenției internaționale cu privire la drepturile copilului, la 12 decembrie 1990 Sovietul Suprem al Republicii Socialiste Moldova a aderat la această Convenție,

Reglementarea drepturilor copilului în Republica Moldova este realizată prin:

- Constituția Republicii Moldova,
- Legea privind drepturile copilului,
- Legea cu privire la tineret,
- Legea privind protecția specială a copiilor aflați în situație de risc și a copiilor separați de părinți,
- Codul familiei și alte acte normative care consacră drepturile copilului și un șir de acte normative menite să asigure protecția acestora:
- Hotărârea Guvernului privind instituirea Consiliului național pentru protecția drepturilor copilului,
- Hotărârea Guvernului privind aprobarea Regulamentului Consiliului Național pentru Protecția Drepturilor Copilului,
- Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei, structurii și efectivului-limită ale aparatului central al acestuia și alte acte normative incidente.
- Legea privind drepturile copilului prevede expres dreptul copilului la viață, dreptul la un nume și o cetățenie, dreptul la inviolabilitatea persoanei, la protecție împotriva violenței fizice și psihice, dreptul la apărarea demnității și onoarei, dreptul la libertatea gândirii și conștiinței, dreptul la dezvoltarea capacităților intelectuale, dreptul la învățătură, dreptul la muncă, dreptul la odihnă, dreptul la asociere în organizații obștești, dreptul la abitație în familie, dreptul la spațiu locativ, dreptul la proprietate și alte drepturi reglementate de lege.

Anexa 2: ***Contravenții pentru care răspunde minorul de la 16 ani***

Contravențiile pentru care minorul este tras la răspundere contravențională:

- Injuria Articolul 69 alin. (1)
- Vătămarea integrității corporale Articolul 78.
- Procurarea ori păstrarea ilegală de droguri, precursori, etnobotanice și a analogilor acestora în cantități mici sau consumul de droguri fără prescripția medicului Articolul 85.
- Cultivarea ilegală a plantelor ce conțin droguri, precursori și analogi ai acestora și fabricarea etnobotanicelor fără scop de înstrăinare, dacă faptele nu constituie infracțiuni, Articolul 87.
- Aducerea minorului la starea de ebrietate produsă de alcool sau de alte substanțe Articolul 88 alin. (1)
- Practicarea prostituției Articolul 89.
- Consumul băuturilor alcoolice în locuri în care acesta este interzis și comercializarea băuturilor alcoolice către minori Articolul 91 alin. (1).
- Distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor străine Articolul 104.

- Sustragerea în proporţii mici din avutul proprietarului Articolul 105.
- Cruzimea fată de animale Articolul 157 alin. (1)–(4), (6), (7) şi (9)–(12).
- Încălcarea regulilor de conduită de către pasagerii şi conducătorii vehiculelor Articolul 203.
- Călătoria fără bilet de călătorie Articolul 204 alin. (1), (2) şi (3).
- CONTRAVENŢII ÎN DOMENIUL CIRCULAŢIEI RUTIERE art. 228–245.
- Nesubordonarea cu rea-voinţă dispoziţiei sau cererii legitime a colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept Articolul 336.
- Chemarea intenţionat falsă a serviciilor specializate Articolul 342.
- Ultragierea militarului Articolul 352.
- Ultragierea colaboratorului organelor de ocrotire a normelor de drept, opunerea de rezistenţă Articolul 353.
- Huliganismul nu prea grav Articolul 354.
- Consumul de băuturi alcoolice în locuri publice şi apariţia în astfel de locuri în stare de ebrietate produsă de alcool Articolul 355.
- Cerşitul însoţit de simularea unei dizabilităţi sau prezentarea de date false referitoare la starea de sănătate Articolul 3551.
- Jocurile de noroc şi ghicitul în locuri publice Articolul 356.
- Tulburarea liniştii Articolul 357.
- Distrugerea sau deteriorarea intenţionată a obiectelor activităţii de publicitate Articolul 365.
- Neîndeplinirea îndatoririlor privind evidenţă militară Articolul 366 alin. (1).
- Deteriorarea sau nimicirea cu intenţie ori pierderea din neglijenţă a documentelor de evidenţă militară Articolul 367.
- Eschivarea de la examenul medical Articolul 368.
- Eschivarea de la încorporare în serviciul civil (de alternativă) Articolul 370.
- Introducerea în uz sau purtarea ilegală a uniformei militare şi a însemnelor gradului militar, ale genului de arme şi ale apartenenţei departamentale Articolul 372 alin. (2).

Anexa 3: ***Infracţiuni pentru care răspunde minorul cu vârsta intre 14-16 ani:***

Infracţiunile pentru care este pasibil de răspundere penală minorul de la 14 la 16 ani:

- Omorul intenţionat Articolul 145.
- Pruncuciderea Articolul 147.
- Vătămarea intenţionată gravă a integrităţii corporale sau a sănătăţii Articolul 151.
- Vătămarea intenţionată medie a integrităţii Articolul 152 alin.(2).
- Răpirea unei persoane Articolul 164.
- Privaţiunea ilegală de libertate Articolul 166 alin.(2) şi (3).
- Violul Articolul 171.
- Acţiuni cu caracter sexual neconsimţite Articolul 172.
- Acţiuni cu caracter sexual săvârşite cu o persoană care nu a împlinit vârsta de 16 ani Articolul 175.
- Furtul Articolul 186.
- Jaful Articolul 187.
- Tâlhăria Articolul 188.
- Şantajul Articolul 189 alin. (2)–(6) .
- Escrocheria Articolul 190 alin. (2)–(5).
- Pungăşia Articolul 192 alin. (2)–(4).

- Răpirea mijlocului de transport Articolul 1921 alin. (2) şi (3).
- Cauzarea de daune materiale prin înşelăciune sau abuz de încredere Articolul 196 alin.(4).
- Distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor Articolul 197 alin.(2).
- Contaminarea cu virusul HIV Articolul 212 alin.(3).
- Circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogii acestora fără scop de înstrăinare Articolul 217 alin.(4) lit.b).
- Circulația ilegală a drogurilor, etnobotanicelor sau analogilor acestora în scop de înstrăinare Articolul 2171 alin.(3) şi alin.(4) lit.b) şi d).
- Circulația ilegală a materialelor şi utilajelor destinate producerii sau prelucrării drogurilor, etnobotanicelor sau analogii acestora Articolul art.2173 alin.(3) lit.a) şi b).
- Sustragerea sau extorcarea drogurilor sau etnobotanicelor Articolul 2174.
- Introducerea ilegală intenționată în organismul altei persoane, împotriva voinţei acesteia, a drogurilor, etnobotanicelor sau analogii acestora Articolul 2176 alin.(2) .
- Producerea, importul, comercializarea sau punerea ilegală la dispoziție a mijloacelor tehnice sau produselor program Articolul 260.
- Deteriorarea sau distrugerea intenționată a căilor de comunicație şi a mijloacelor de transport Articolul 268.
- Oprirea samavolnică, fără necesitate, a trenului Articolul 270.
- Blocarea intenționată a arterelor de transport Articolul 271.
- Deturnarea sau capturarea unei garnituri de tren, a unei nave aeriene, maritime sau fluviale Articolul 275.
- Luarea de ostatici Articolul 280.
- Comunicarea mincinoasă cu bună-știință despre actul de terorism Articolul 281.
- Banditismul Articolul 283.
- Crearea sau conducerea unei organizații criminale Articolul 284.
- Dezordini în masa Articolul 285.
- Acțiunile care dezorganizează activitatea penitenciarelor Articolul 286.
- Huliganismul Articolul 287 alin.(2) şi (3).
- Vandalismul Articolul 288 alin.(2).
- Purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea ilegală a armelor şi munițiilor, sustragerea lor Articolul 290 alin.(2)
- Fabricarea, procurarea, prelucrarea, păstrarea, transportarea, folosirea sau neutralizarea substanțelor explozive ori a materialelor radioactive Articolul 292 alin.(2) .
- Evadarea din locurile de deținere Articolul 317 alin.(2).
- Atentarea la viața Președintelui Republicii Moldova, a Președintelui Parlamentului sau a Prim-ministrului Articolul 342.

Anexa 4*: **Statistica pentru anii 2020-2021-2022-2023 a minorilor care au comis infracțiuni***

	2020	**2021**	**2022**	**2023**
Total	1137	1163	1039	735
Omor (Art.145-147 Cod Penal)	4	7	C	-
Vătămare intenționata grava	5	C	C	-
Viol	14	C	4	-
Furt	684	666	573	-

Jaf	98	113	111	-
Tâlhărie	13	23	21	-
Huliganism	57	103	82	-
Infracțiuni legate de droguri (Art. 217-219 Cod Penal)	13	16	22	-
Alte	249	226	221	-

		Minori care au comis infracțiuni			
		Total minori	pina la 14 ani	14-15 ani	16-17 ani
2020	Ambele sexe	1137	66	377	694
	Fete	81	11	36	34
	Băieți	1056	55	341	660
2021	Ambele sexe	1163	72	427	664
	Fete	76	10	42	24
	Băieți	1087	62	385	640
2022	Ambele sexe	1039	49	292	698
	Fete	65	7	19	39
	Băieți	974	42	273	659

Recomandat
***Rodica NICHITA**, dr. în drept, lector univ.*